

молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/nreg,z0471-08>

4. «Про соціальні послуги» Закон України // Відомості Верховної Ради. – № 10. – 2002.

5. Трубавіна І. М. Соціально-педагогічна робота з неблагополучною сім'єю: [навч. посібник] / І. М. Трубавіна. – К.: ДЦССМ, 2002. – 132 с.

Шулик Т.В.

аспірант,

Донбаський державний педагогічний університет

ДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Сучасна педагогічна наука накопичила величезний фонд знань, які розкривають окремі аспекти теорії та практики соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді, і може виступати науковою основою сучасних педагогічних досліджень. Проте, формування молоді в складних соціокультурних умовах, криміногенність суспільства, падіння суспільної моралі, відсутність достатньої кількості педагогів, практичних психологів та соціальних працівників, які володіють технологіями практичної профілактичної роботи тощо є тими чинниками, які перешкоджають нормальному розвитку сучасної молоді, і потребують удосконалення й оновлення наявних підходів у боротьбі з негативними явищами в молодіжному середовищі.

Мета – на основі аналізу наукової літератури визначити стан розробки проблеми соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді України в другій половині ХХ століття.

Для ґрунтовного та вичерпного висвітлення проблеми дослідження та формування цілісного уявлення про стан соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді України в другій половині ХХ ст. було проаналізовано навчально-наукові джерела соціально-педагогічного, історичного, психологічного, медичного змісту, урядові документи другої половини ХХ століття, законодавчі постанови, накази, рішення Міністерства освіти УРСР, стенографічні звіти з'їздів керівного органу країни, річні звіти про роботу вищих навчальних закладів, протоколи вчених рад, протоколи та довідки обласних комітетів комсомолу, довідки про роботу середніх спеціальних навчальних закладів, звіти комісій Міністерства вищої освіти про роботу окремих навчальних закладів, звіти Міністерства освіти УРСР про роботу педагогічних інститутів тощо.

Опрацьовану літературу нами було поділено на три групи. До першої групи ми віднесли матеріали та документи з'їздів керівного органу країни; нормативні документи, які були опубліковані в офіційному виданні

Міністерства освіти України «Інформаційний збірник Міністерства освіти України», а також основні нормативні правові акти часів незалежності України, які стосувалися молоді та молодіжних проблем. До другої – увійшли матеріали різних архівних установ України. Третю групу склали навчально-наукові джерела, періодичні профільні видання соціально-педагогічного, історичного, психологічного, соціологічного, медичного змісту, дисертаційні роботи кінця ХХ ст. – початку ХХІ ст.

Перша група джерельної бази дозволила сформулювати уявлення про державну молодіжну політику щодо соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді України в досліджуваний період. Нами було встановлено, що, по-перше, у період із 50-х рр. до 1991 р. проблема адиктивної поведінки студентської молоді не була тим питанням, яке потребувало особливого та ретельного розгляду. Із аналізу матеріалів з'їзду керівного органу очевидним був факт її існування, але її масштаби не були настільки широкими, щоб вживати кардинальних заходів. Серед основних шляхів подолання цієї проблеми були: змістовна організація трудової, культурно-дозвілдової, спортивно-оздоровчої діяльності студентської молоді, залучення органів охорони здоров'я, правоохоронних органів, співпраця з батьками. По-друге, молодіжна політика 90-х років ХХ ст. характеризувалася поступовим збільшенням уваги держави до проблем молоді. Формуванню здорового способу життя, зокрема й соціально-педагогічній профілактиці негативних явищ у студентському середовищі, приділено значну увагу в більшості розглянутих документів. І, якщо на початку досліджуваного періоду відбувалася недооцінка здатності молоді до самодіяльного розвитку, продуктивної соціальної діяльності, то з часом молодь стала активним суб'єктом державної молодіжної політики.

Аналіз *другої групи* було спрямовано на виокремлення напрямків, форм і методів соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки студентської молоді у вищих навчальних закладах України в досліджуваний період. Основними напрямками роботи в подоланні негативних явищ у студентському середовищі були: робота в академічних групах, робота в гуртожитках, діяльність громадських організацій, правове, трудове, естетичне, військово-патріотичне та інтернаціональне виховання, організація дозвілля студентів (культурно-масова, спортивно-оздоровча, науково-дослідна робота), різноманітні покарання та заохочення. Проаналізувавши звіти та інші матеріали ВНЗ до 1991 р. та в період незалежності, нами встановлено, що, незважаючи на значні зміни в державній політиці та нормативній базі країни, домінуючі напрямки в подоланні негативних явищ у студентському середовищі не зазнали значних змін після 1991 р. Проте в цей період, по-перше, усі напрямки було спрямовано на виховання патріотизму й національної свідомості; велика увага приділялася ролі сім'ї як першооснові духовного, економічного та соціального розвитку суспільства; по-друге, відмічено активізацію діяльності Міністерства освіти України в напрямку боротьби з негативними явищами в молодіжному середовищі та, по-третє, характерним для цього періоду був активний розвиток соціально-педагогічної

діяльності (зміна орієнтирів державної молодіжної політики, оформлення інституту соціальних педагогів тощо).

Третя група дозволила провести теоретичний аналіз основних дефініцій досліджуваної проблеми. Спираючись на наявні дефініції профілактики, соціальної профілактики та соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки [1, с. 31; 2, с. 31; 3, с. 67; 4, с. 68-69], нами було сформульовано власне визначення досліджуваного явища: соціально-педагогічна профілактика адиктивної поведінки – вид соціальної діяльності спеціально вповноважених органів держави, соціальних служб для молоді, об'єднань громадян та інших соціальних інституцій, спрямованої на здійснення системи заходів щодо попередження адиктивної поведінки дітей і молоді, виявлення й усунення чинників та умов уживання психоактивних речовин і звернення та фіксації уваги на певних предметах чи видах діяльності для зміни психічного стану, створення оптимальної соціальної ситуації розвитку особистості, забезпечення високого рівня здоров'я.

Резюмуючи все вищезазначене, констатуємо, що досліджувана наукова проблема складна та багатогранна, бо об'єднує в собі низку відносно самостійних наукових напрямків, кожний із яких значно збагачує уявлення про проблему соціально-педагогічної профілактики адиктивної поведінки в студентському середовищі.

Список використаних джерел:

1. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях / О. В. Безпалько. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
2. Зверева І. Д. Теорія і практика соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю в Україні: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.05 / Зверева Ірина Дмитрівна. – Київ, 1999. – 451 с.
3. Золотова Г. Д. Соціально педагогічна профілактика адиктивної поведінки студентів (на прикладі навчальних закладів I-II рівня акредитації): дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.05 / Золотова Ганна Дмитрівна. – Луганськ, 2005. – 239 с.
4. Пилипенко О. І. Соціально-педагогічна профілактика адиктивної поведінки в роботі соціального педагога (теоретико-методологічні аспекти) / Олександр Іванович Пилипенко // Профілактика наркотизації. – 1994. – Вип. 1. – С. 52-99.